

ПРОТИЕРОЗІЙНІ НАСАДЖЕННЯ РОБІНІЇ ПСЕВДОАКАЦІЇ В УМОВАХ КАНІВСЬКИХ ДИСЛОКАЦІЙ

М.М. Рябченко, аспірант*

Описано історичні передумови культивування робінії псевдоакації в умовах ерозійного рельєфу Канівських дислокацій. Проаналізовано стан насаджень робінії в умовах ДП «Канівське лісове господарство», наведено характеристику насаджень за основними таксаційним показниками.

Робінія псевдоакація, захисні лісові насадження, база даних, санітарний стан, яружно-балкові системи.

Ефективне використання земельних ресурсів передбачає правильне науково обґрунтоване співвідношення розподілу земель, лісового фонду, інших категорій ландшафтів, що відповідає конкретним умовам території регіону, а також має на меті забезпечити стійкість агроландшафтів. Особливістю регіону розміщення державного підприємства «Канівське лісове господарство» є наявність чималої кількості ярів, що негативно впливають на агроландшафти району і закріпили за ними назву «Канівські дислокації». Важливе значення у цій проблемі мають лісові масиви ДП «Канівський лісгосп», чимала частка яких – це насадження робінії псевдоакації, що ефективно протидіють розвитку ерозійних процесів.

Мета дослідження – проаналізувати насадження робінії псевдоакації в умовах державного підприємства «Канівське лісове господарство» за основними таксаційними показниками, дати оцінку сучасного стану насаджень.

Матеріали і методика дослідження. Для отримання інтегрованих характеристик насаджень робінії псевдоакації в умовах ДП «Канівський лісгосп» відбирали, обробляли та групували основні таксаційні показники насаджень із банку даних виробничого об'єднання «Укрдержліспроект» станом на 01.01.2011 р. Лісівничо-таксаційну характеристику насаджень визначали за загальноприйнятими у лісівництві та лісовій таксації методиками.

Результати дослідження. До складу державного підприємства «Канівське лісове господарство» належить 6 лісництв, а саме: Канівське, Михайлівське, Софійське, Степанецьке, Бучацьке і Григорівське. Загальна площа лісового фонду становить 26 293 га, з них 24 140 га лісових ділянок вкриті лісовою рослинністю, що становить 92 %. Одна третина площі

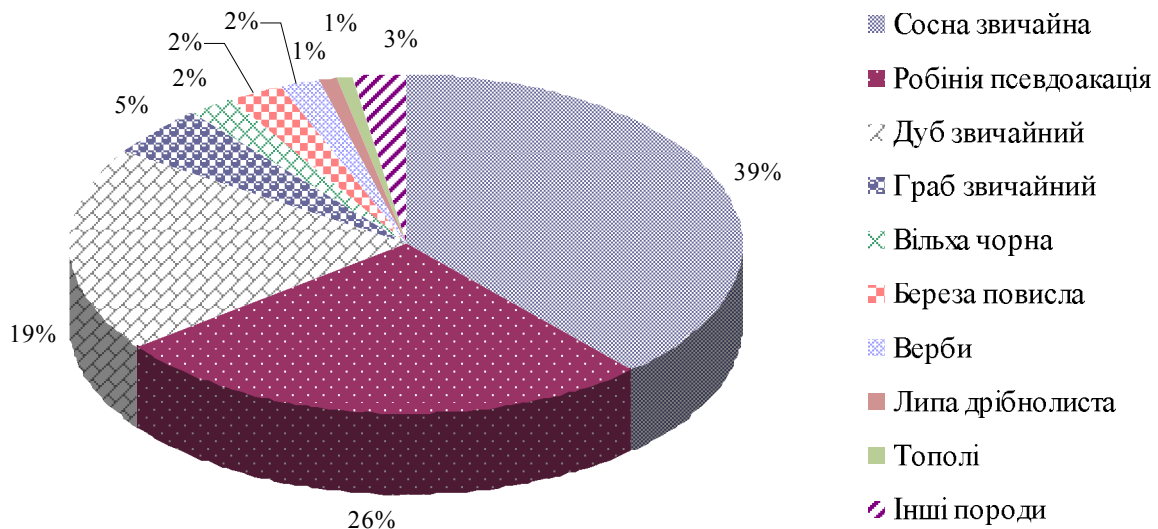
* Науковий керівник – доктор сільськогосподарських наук, професор В. Ю. Юхновський

підприємства розташована на рівнинній частині, а решта території – на горбистому, сильно пересіченому ярами та балками рельєфі.

Вся територія сучасної Канівщини раніше була вкрита лісами, про що свідчить карта лісистості, розроблена проф. П. Г. Вакулюком на основі карти ґрунтів. Пізніше цю територію розробляли все більше людей, що, у свою чергу, позначилося на лісистості регіону. Деревина з лісів використовувалася на промислові потреби, вирубки не заліснювали і все частіше розкорчовували для збільшення площ сільськогосподарських угідь. Як наслідок – на території нинішнього Канівського району з'явилася величезна кількість оголених пагорбів, на яких стрімко перебігали процеси яроутворення. Процеси водної ерозії набули масштабних розмірів.

Уже наприкінці XIX століття і до 50-х років XX століття люди намагалися запобігати появі урвищ і втраті орних земель, але здійснювані заходи не мали належних результатів. Зі створенням у 1958 р. Канівської гідролісомеліоративної станції, яка згодом була перейменована на ДП «Канівський лісгосп», розпочалася професійна боротьба з ерозійними процесами комплексним впровадженням заходів з будівництва гідротехнічних споруд, спорудження водовідвідних валів та безпосередньо висаджування протиерозійних лісових насаджень [2].

Площа насаджень робінії у ДП «Канівський лісгосп» становить 6360 га (26,3 %) і поступається лише площі сосни звичайної (38,4 %), яка також широко застосовується на підприємстві у захисному лісорозведенні. У лісовому фонді підприємства також є насадження дуба звичайного (19 % площі), граба звичайного (5 %), а також, меншою мірою, верби, берези, осики та інших порід. Розподіл площі вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок у розрізі підприємства наведено на рис. 1.

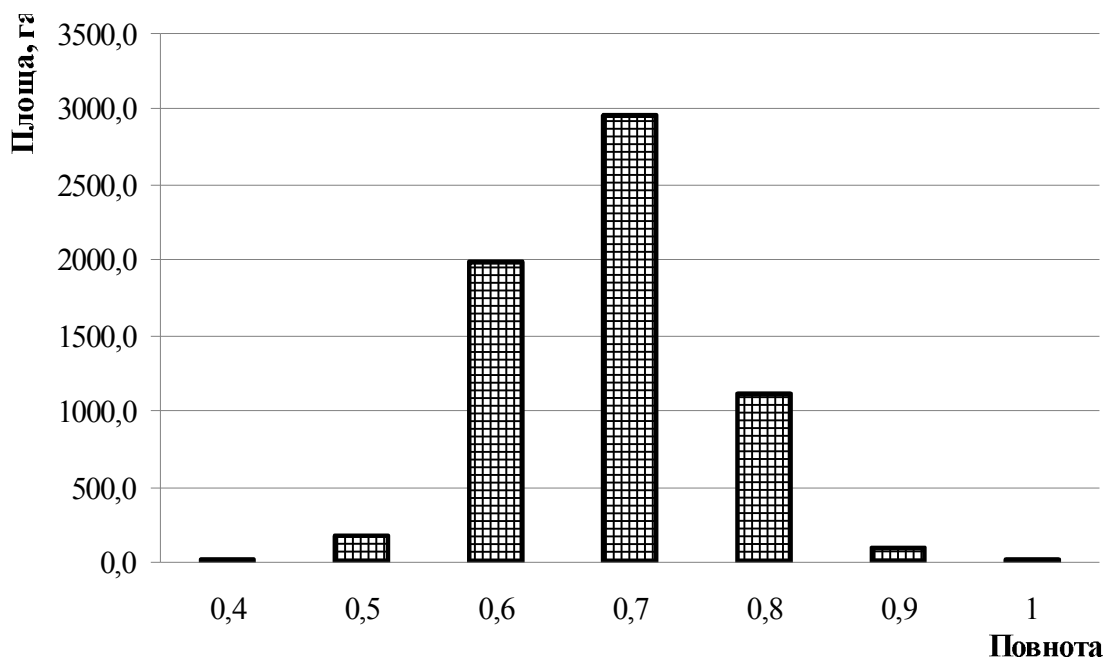

Рис. 1. Розподіл площі вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок а переважуючими породами у ДП «Канівський лісгосп»

Робінія псевдоакація (*Robinia pseudoacacia* L.) в умовах еродованих ландшафтів є головною породою у лісостеповій зоні. Неабияку цінність робінія має завдяки швидкій енергії росту, що надзвичайно важливо при

залісненні діючих ярів. Дуже часто насадження, вже на другий рік після створення, переводять у вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки, оскільки забезпечується належна зімкнутість у рядах та частково між рядами [3]. Робінія є порівняно морозостійкою породою, що обмежує інтенсивне поширення породи вище на північ від лісостепової зони [1, 4].

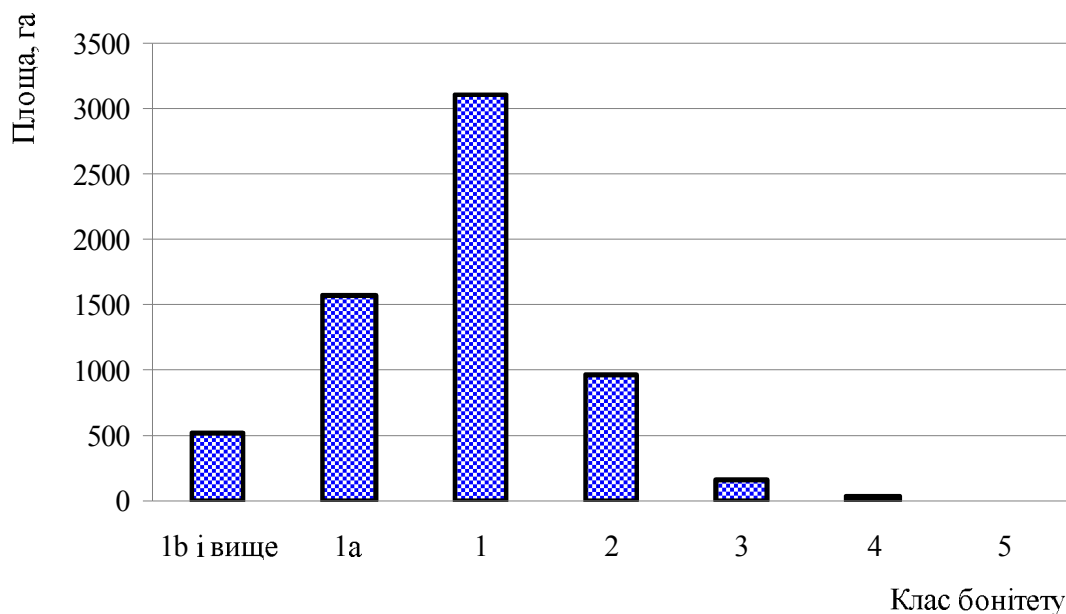
Відповідно до розподілу площі вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок робінії, який наведено на рис. 2, можна побачити, що у лісовому фонді підприємства переважають її насадження з середньою повнотою 0,7, що становить майже 47 % від загальної площі насаджень породи, майже третину становлять насадження з повнотою 0,6 – 31 % площі, з повнотою 0,8 – 18 % площі насаджень робінії. Середнє значення повноти насаджень робінії по ДП «Канівський лісгосп» становить 0,68, що близьке до оптимального (0,7).

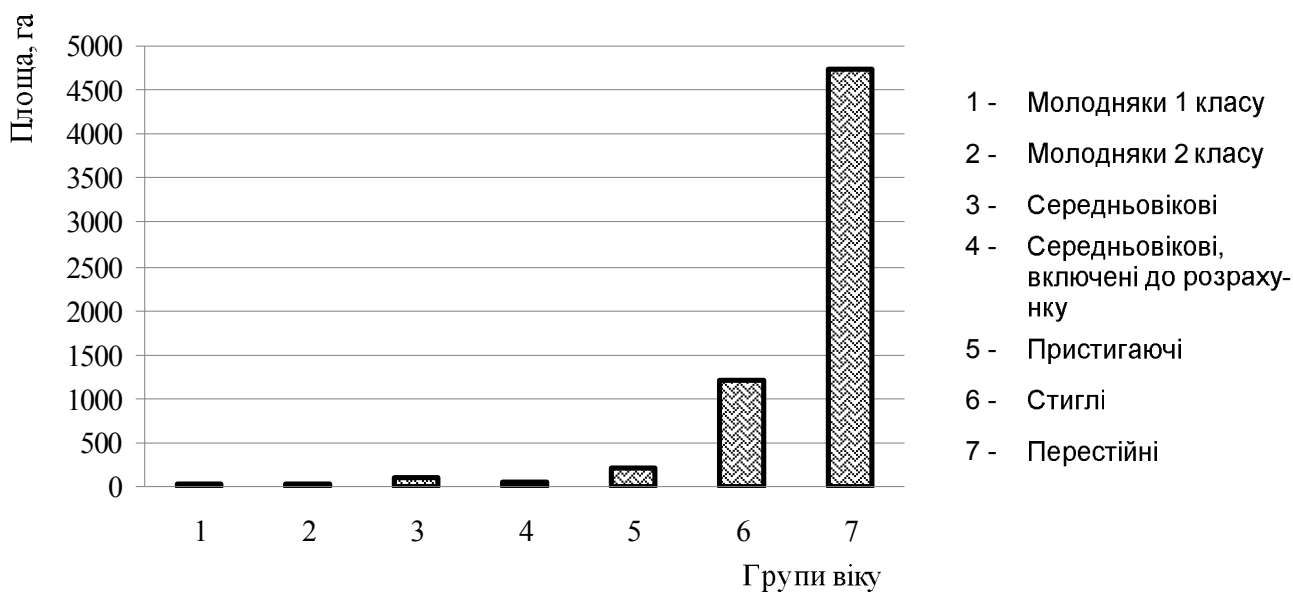
Рис. 2. Розподіл площі вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок робінії у ДП "Канівський лісгосп" за повнотами

Відповідно до розподілу насаджень робінії за класами бонітету, поданого на рис. 3, видно, що переважна більшість (майже половина) із них мають I клас бонітету – 3107 га, 25 % площі її насаджень мають клас бонітету I^a. Середнє значення бонітету насаджень робінії по ДП «Канівський лісгосп» становить I^a,8.

Розподіл насаджень робінії за групами віку подано на рис. 4, з якого випливає, що категорія «перестійні насадження» значно переважає над іншими групами віку. Частка перестійних насаджень становить майже 75 %. Це свідчить про заліснення чималих площ ДП «Канівський лісгосп» робінією понад 40 років тому.

Рис. 3. Розподіл вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок робінії псевдоакації за класами бонітету у ДП "Канівський лісгосп"

Рис. 4. Розподіл насаджень робінії за групами віку

Середній вік насаджень робінії у розрізі підприємства становить 47 років.

Аналіз бази даних свідчить, що 68 % насаджень робінії не мають у своєму складі супутніх порід, а 20 % насаджень містить одну та дві одиниці складу інших порід, що, безумовно, є кращим варіантом для зростання робінії, оскільки супутні породи затіняють ґрунт і перешкоджають поширенню трав'яної рослинності під пологом лісу.

Висновки

Насадження робінії псевдоакації в умовах ДП «Канівське лісове господарство» мають важливе протиерозійне та екологічне значення, оскільки

ки розміщені здебільшого на яружно-балкових системах і захищають ґрунти від ерозії.

Насадження робінії в умовах підприємства є високоповнотними та високобонітетними, чим забезпечують належне виконання протиерозійних, ґрунтозахисних та інших корисних функцій.

Оскільки у лісовому фонді підприємства домінують насадження стиглі і перестиглі, то постає завдання планування і проведення поступових рубок або рубок переформування для вирівнювання вікової структури насаджень робінії псевдоакації.

Список літератури

1. Вакулюк П. Г. Лісовідновлення та лісорозведення в рівнинних районах України / П. Г. Вакулюк, В.І. Самоплавський. – Фастів : Поліфаст, 1998. – 507 с.
2. Вакулюк П. Г. Путівник по лісомеліоративних і гідротехнічних об'єктах Ржищівського і Канівського держлісгоспів / Вакулюк П. Г. – К. : Держкомліс, 2002. – 120 с.
3. Дари лісів / [Єлін Ю. Я., Зерова М. Я., Лушпа В.І., Шабарова С.І.]. – К. : Урожай, 1983. – 352 с.
4. Українська енциклопедія лісівництва : в 2 т. [гол. ред. С. А. Генсірук]. – Львів : Національна академія наук України, 1999. – 464 с.

Описаны исторические предпосылки культивирования робинии псевдоакации в условиях эрозионного рельефа Каневских дислокаций. Проанализировано состояние насаждений робинии в условиях ГП «Каневское лесное хозяйство», представлена характеристика насаждений по основным таксационным показателям.

Робиния псевдоакация, защитные лесные насаждения, база данных, санитарное состояние, овражно-балочные системы.

It's described the historical background of cultivation Black Locust in erosion relief of Kaniv dislocations. The state of Black Locust stands in Kaniv forestry has been analyzed and the characteristics of plantations on the main forest valuation indicators have been done.

Black Locust, protective forest plantations, database, healthiness, ravine-beam system.

УДК 630*232:631.41(477.41)

МОРФОЛОГІЧНІ ТА ФІЗИКО-ХІМІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ҐРУНТІВ ШТУЧНИХ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ НА ЕРОДОВАНИХ ЗЕМЛЯХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ПРИДНІПРОВ'Я

***В.М. Хрик, кандидат сільськогосподарських наук
Білоцерківський національний аграрний університет***

Наведено результати дослідження морфологічних та фізико-хімічних властивостей найпоширеніших ґрунтових різновидностей еро-